

ترجمہ و ادبیات داستانی

مصاحبہ با مترجمان

ویدا اسلامیہ

محمد جواد

رباب پور عسگر

آیدا کشوری

محمد رضا شکاری

مصطفی شایان

مصاحبہ کنندہ: بهنام حبیب پور

سرشناسه : رجب‌پور، بهنام، ۱۳۶۳ - مصاحبه‌گر
عنوان و نام پدیدآور : ترجمه و ادبیات داستانی مصاحبه با مترجمان: ویدا اسلامی، محمد
جوادی، رباب پورعسگر، آیدا کشوری، محمدرضا شکاری، مصطفی شایان/ مصاحبه‌کننده بهنام
رجب‌پور.

مشخصات نشر : مشهد: آبان برتر، ۱۳۹۵. مشخصات ظاهری: ۲۰۶ ص.؛ مصور، عکس -

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۷۳-۲۲-۹

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : مترجمان ایرانی -- قرن ۱۴ -- مصاحبه‌ها

موضوع : Interviews -- ۲۰th century -- Iranian Translators

موضوع : ترجمه -- ایران

موضوع : Translating and interpreting -- Iran

موضوع : زبان انگلیسی -- ترجمه به فارسی

موضوع : English language -- Translating into Persian

شناسه افزوده : اسلامی، ویدا، ۱۳۴۶ - مصاحبه‌شونده

شناسه افزوده : جوادی، محمد، ۱۳۵۹ - مصاحبه‌شونده

شناسه افزوده : پورعسگر، رباب، ۱۳۶۴ - مصاحبه‌شونده

شناسه افزوده : کشوری، آیدا، ۱۳۶۶ - مصاحبه‌شونده

شناسه افزوده : شکاری، محمدرضا، ۱۳۶۷ - مصاحبه‌شونده

شناسه افزوده : شایان، مصطفی، ۱۳۷۰ - مصاحبه‌شونده

رده بندی کنگره : ۱۳۰۴ / PIR28

رده بندی دیویی : ۵۲۱/۳۸

شماره کتابشناسی ملی : ۴۶۰۰۸۰۴

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

نام کتاب: ترجمه و ادبیات داستانی مصاحبه با مترجمان

نویسنده : رجب‌پور، بهنام، ۱۳۶۳ - مصاحبه‌گر

انتشارات: آبان برتر

طراح جلد: بهنام رجب‌پور

سال چاپ: ۱۳۹۶ - چاپ اول - تیراژ: ۱۰۰۱ نسخه

چاپ و صحافی: پیشگام

فروش اینترنتی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۷۳-۲۲-۹

www.magnabook.ir

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای انتشارات آبان برتر محفوظ است

فهرست

د	مقدمه
ح	پیشگفتار
۱	ویدا الامیّه ترجمه‌ی ادبیّات فانتزی (هری پاتر)
۴۳	محمّد جرّودی: ترجمه‌ی ادبیّات رئالیسم (جوزف بوییدن)
۸۱	رباب پورعسکندر: ترجمه‌ی ادبیّات فانتزی
۱۰۹	آیدا کشوری: ترجمه‌ی ادبیّات فانتزی
۱۴۳	محمّد رضا شکاری: ترجمه‌ی ادبیّات داستانی
۱۵۹	مصطفی شایان: ترجمه داستان کوتاه (آلیس مونرو)
۱۹۱	مصاحبه‌کننده

یادداشت

گذشته برگردیم. به زمان تأسیس سلسله‌ی هخامنشی. سنگ‌نبشته‌های کوروش کبیر، داریوش کبیر، خشایارشا و اردشیر دوم در تخت جمشید، بازارگاد، به سه زبان خط میخی فارسی باستان، ایلامی و بابلی نگاشته شدند. زبان‌هایی که در آن زمان نوشته و خوانده می‌شد و به عبارتی تنها در آن زمان - رک - مدینه بود. در گذر زمان، رخسار زبان نیز رنگ می‌بازد و سنگ‌نبشته‌ها غیرقابل فهم می‌مانند. در حقیقت ضرورت ترجمه و مترجمی در ایران چنین خاصه‌ی ۱۴۰۰ ساله دارد.

قدرت‌طلبی و آرخواهی سبب جنگ‌ها، ان امپراتوری‌ها بود. یکی غالب و یکی مغلوب می‌شد. زبان گفتاری گاهی کمتر ریشه‌کن شده و چیزی که باقی می‌ماند دست‌نوشته‌ها یا سنگ‌نبشته‌ها بودند. گفت، می‌شود سنگ‌نبشته‌های آریایی، مصری، سومری و چینی سرآغاز ظهور ادبیات - و - است. از طرفی ملت‌ها نیز می‌خواستند با آداب و سنن یکدیگر آشنا گردند. در این میان دست‌نوشته‌ها و سنگ‌نبشته‌ها تنها ادبیات مدون باقی‌مانده محسوب می‌شدند.

از دوران کلاسیک باستان و قرون وسطی عبور کرده تا به قرن شانزدهم میلادی، عصر رنسانس و نوزائی می‌رسیم، به زمانی که تاخت‌وتازها

فرونشسته بود؛ متفکران و اندیشمندان بزرگی همچون داوینچی، گالیله، کوپرنیک، دکارت و مارتین لوتر مترجم ظهور کرده بودند و دانش فزاینده‌ای از اندیشه‌های نو و کهن داشتند. ضرورت هم‌اندیشی و ارتباط بین جوامع نیز ایجاب می‌کرد تا متفکران با همدیگر آشنا شوند. به بحث پردازند و ارتباط برقرار نمایند. ترجمه در این بین تنها پدیده‌ای است که ظهور می‌کند تا دو قطب مخالف زبانی و فرهنگی را به همدیگر پیوند دهد. تاریخچه‌ی ترجمه و مترجی را می‌توان به فروپاشی برج بابل در زمان پادشاهی نمرود نسبت داد که به‌جزای غرور نمرود باد شدیدی وزیده و مردم زبان همدیگر را درک نمی‌کنند که ازوم آن به ترجمه و مترجم پدید می‌آید.

به قرن ۲۱ میلادی، گسترش ارتباط و فناوری اطلاعات باعث به-وجود آمدن انواع سلاقی و علایق می‌شود. در این میان نگارش به‌عنوان یکی از بهترین روش‌های برقراری ارتباط برای پاسخ‌گویی به نیازها تجلی می‌کند. کتاب به یک زبان مبدأ نوشته می‌شود ولی ارتباط و تبادل افکار می‌بایست در زبان مقصد منتقل شود. شرط انتقال متون نیز تسلط بر دو زبان نیست که در این صورت به‌احتمال پیام درست به سمتی مقصود نخواهد رسید و شاید ناملايمات فرهنگی اجتماعی به‌وجود آید. اما اگر فردی که امر تبادل را انجام می‌دهد در این حرفه تجربه و دانش لازم را داشته باشد پیام، منظور و مفاهیم به بهترین نحو منتقل شده و زمینه برای برقراری ارتباط و تبادل افکار هموار خواهد شد. اگر از دیدگاه ادبیات و ترجمه متون نوشتاری به فرآیند ترجمه بنگریم، پیش‌نیازهای مترجم‌شدن را چنین می‌توان برشمرد: ابتدا مترجم باید حداقل دو زبان بداند، دوم اینکه مترجم با

ت ❁ مصاحبه با مترجمان

ساختارهای زبان‌های مبدأ و مقصد آشنا باشد، سوّم اینکه نوشته‌های بزرگان هم‌عصر خود را بخواند تا بتواند با سبک‌های مختلف نوشتاری آشنا شده و در نتیجه بتواند حس و حال متن مبدأ را در کنار درک روحیات نویسنده منتقل کند و از پس ابهام‌های متنی برآید و چهارم این‌که مترجم باید با روش‌های ترجمه متناسب با متن آشنا باشد تا اقدام‌های لازم را در مواجهه با نفاثات و ظرافت‌های زبانی اتخاذ کند. در کنار مترجم شدن، مترجم بودن نیز شرط‌هایی دارد: مترجم متعهد به خواننده است و انتظارات وی را با ارائه‌ی متنی روشن و به‌روز همواره در نظر دارد، و این‌که مترجم هنجارهای ارزشی هر دهه نهم نگ مبدأ و مقصد را تقلیل ندهد. این‌ها تنها گوشه‌هایی از وظیفه‌های مترجم است. آمد است که این مجموعه در قالب مصاحبه‌های ساختاری نیز بتواند در رسیدن به روش‌های مترجمان ایفای نقش کرده باشد.

مصاحبه یکی از مطلوب‌ترین روش‌های کسب اطلاعات است که مستقیم و بی‌واسطه صورت می‌پذیرد. این کتاب شامل شش مصاحبه است. صحبت‌های مترجمان خلاق و چیره‌دستی همچون ویدا اسلامی، محمد جوادی، باب پورعسگر، آیدا کشوری، محمد رضا شکاری و محمد علی شایان مزین‌کننده‌ی این مجموعه است. در این مصاحبه‌ها چهار منظر دنبال می‌شود: ابتدا مترجمان به معرفی خود و حوزه‌های ترجمه‌شان و دلیل انتخاب حرفه‌ی مترجمی می‌پردازند که با عنوان «گفتار اوّل: معرفی» مشخص شده است. سپس، مترجمان به سؤال‌هایی درباره‌ی آثار ترجمه‌شده‌شان پاسخ می‌دهند که در قالب «گفتار دوّم: ترجمه و ادبیات» آمده است. بعد، مترجمان درباره‌ی

ترجمه و ادبیات داستانی ❁ ث

دغدغه‌ها و آمال مترجم حرف می‌زنند که در قالب «گفتار سوم: انتظار مترجم» مشخص شده است. حرف‌های پایانی به سوال و جواب‌هایی درباره‌ی فرآیند و محصول ترجمه اشاره می‌کند که در قالب «گفتار چهارم: مترجم کیست؟ مترجمی چیست؟» است. این مجموعه می‌تواند به عنوان یک راهنمای علمی و عملی برای مترجمان و علاقه‌مندان حرفه‌ی مترجمی مورد استفاده قرار گیرد. آشنایی با به‌روزترین و متفاوت‌ترین عناصر موثر در ترجمه، آشنایی با مترجمان خلاق، آشنایی با انواع ادبیات و فرآیند ترجمه‌ی آن‌ها، و در نهایت آشنایی با انتظارهای نویسندگان، مترجمان و خوانندگان از شاخصه‌های تراویز این مجموعه است.

مصاحبه‌ها در آشنایی خوانندگان با حرفه‌ی مترجمی و ادبیات داستانی در هدف کلان کتاب، فانتزی، ادبیات رئالیسم، نمایشنامه و داستان کوتاه در هدف خرد آماده شدند. پیدا اسلامیه، رباب پورعسگر، و آیدا کشوری در باب ترجمه‌ی ادبیات فنتزی نکتهای ارزشمندی بیان کردند. محمد جوادی تجربه‌های مربوط به ترجمه ادبیات رئالیسم را ارائه کردند. محمد رضا شکاری به سؤال‌های مربوط به ترجمه در زمینه‌ی ترجمه‌ی ادبیات داستانی و ترجمه‌ی نمایشنامه جواب دادند. مطلق نمایان نیز به سؤال‌های مربوط به ترجمه‌ی داستان کوتاه و معرفی ادبیات رمان آلایس مونرو پاسخ دادند. برای استفاده‌ی بهینه از مطالب این کتاب از زیر چند تعریف ذکر می‌شود.

• **ادبیات داستانی (fiction):** ادبیات داستانی یا داستان به هرگونه روایت ادبی منظوم یا نثری گفته می‌شود که حاصل ابتکار و تخیل باشد، نه

ج ⚙ مصاحبه با مترجمان

شرح وقایعی که عملاً رخ داده‌اند. در معنای محدودتر، ادبیات داستانی به معنی روایت‌هایی است که در قالب نثر نوشته می‌شوند و گاهی هم معادل با رمان به کار می‌رود. اگر روایت منشور اثری دربرگیرنده‌ی واقعیت‌های زندگی، تاریخی یا وقایع معاصر باشد، با عناوین ترکیبی از قبیل «زندگی‌نامه‌ی داستانی»، رمان تاریخی و رمان مستند شناخته می‌شود.

• ادبیات تخیلی (فانتزی / fantasy): ادبیات فانتزی واقعیتی

خیالی را به تصویر می‌کشد که در اساس از لحاظ ماهیتی و کارکردی با دنیایی که ما در روز تجربه‌اش می‌کنیم متفاوت است. به عنوان نمونه می‌توان به داستان‌های *مات*، *ارباب حلقه‌ها* اثر جی. آر. آر. تالکین اشاره کرد.

• ادبیات علمی تخیلی (science fiction): به آن دسته از

روایت‌هایی اطلاق می‌شود که برخلاف روایت‌های تخیلی محض سعی می‌کنند با ارجاع به اصول علمی ثابت شده یا فرضیه‌ای، یا با ارجاع به پیشرفتی در فناوری، یا تغییری ریشه‌ای در سازمان جتماع، دنیای داستانی خود را به شکلی قابل باور مجسم کنند. سفر به دینامیک اثر ژول ورن نمونه‌ای از ادبیات علمی تخیلی است.

- داستان کوتاه: داستان کوتاه نوعی اثر داستانی فشرده است و اکثر

اصطلاح‌هایی که برای تحلیل عناصر ساختاری، انواع و شاگردهای روایی مختلف رمان به کار می‌رود برای داستان کوتاه نیز مورد استفاده است. آنتوان چخوف روسی (۱۸۶۰-۱۹۰۴) را استاد بزرگ این ادبیات می‌دانند.

ترجمه و ادبیات داستانی ❁ ح

• ادبیات رئالیسم (واقع گرایی): ادبیات داستانی رئالیسم زندگی را و دنیای اجتماعی را همان گونه که برای خواننده عادی باشد آماده می کند. رئالیسم این احساس را در خواننده ایجاد می کند که گویی شخصیت های داستانی آن وجود واقعی دارند و وقایع آن نیز به همین شکل رخ می دهند. به عنوان مثال می توان به *رابینسون کروزوئه* اثر دانیل دفو اشاره کرد.^۱

^۱ منبع تعاریف: ام.اچ. ایبرمز، جفری گالت هرفم، ۲۰۰۹. فرهنگ توصیفی اصطلاحات ادبی (ویراست بهم)، مترجم: سعید